

OBSAH

<i>kapitola</i>		<i>strana</i>
	<i>Předmluva k druhému vydání</i>	10
	<i>Předmluva k prvnímu vydání</i>	11
PRVNÍ	Konečné vysvětlení	13
	Osminásobná cesta	13
	Mýty	16
	Mýty o stvoření	20
	Algoritmická stlačitelnost	22
DRUHÁ	Zákony	26
	Dědictví zákona	26
	Hledání jednoty	29
	Roger Bošković	31
	Symetrie	34
	Nekonečna - být či nebýt?	38
	Od strun k „M“	45
	Let racionalistické fantazie	48
	Sbohem tomu všemu	55
TŘETÍ	Počáteční podmínky	57
	U hranice věcí	57
	Axiomy	58
	Matematické jiu jitsu	65
	Počáteční podmínky a časová symetrie	75
	Čas bez času	76
	Kosmologický čas	80
	Problém času	90

	Absolutní prostor a čas	92
	Jak dlouho je dost dlouho?	97
	Kvantová záhada času	99
	Kvantové počáteční podmínky	102
	Velké rozdělení	105
Č T V R T Á	Síly a částice	107
	Vesmírná látka	107
	Kopírovací princip	109
	Elementárnost	114
	Atom a vír	116
	Svět mimo svět	118
P Á T Á	Konstanty přírody	124
	Jak je důležité být konstantní	124
	Fundamentalismus	126
	Co nám konstanty říkají	130
	Proměnné konstanty	137
	Kosmologická konstanta	142
Š E S T Á	Porušené symetrie	149
	Nekončící historie	149
	Porušená symetrie	151
	Přirozená teologie: příběh dvou příběhů	153
	Kazy přírody	157
	Chaos	158
	Náhoda	161
	Nepředvídatelnost pohlaví	166
	Porušení symetrie ve vesmíru	168
S E D M Á	Organizující principy	173
	Kde jsou nespoutané věci	173
	Velký umělý život	183
	Čas	186
	Organizace a organizování	189
	Šipka času	193
	Daleko od rovnováhy	195

	Zrnka času	198
	Cesta světa	201
OSMÁ	Výběrové jevy	205
	Všudypřítomná zkreslení	205
DEVÁTÁ	Je „pí“ skutečně na nebesích?	215
	V centru nezměrností	215
	Číslo růže	217
	Filozofie matematiky	219
	Co je matematika	224
	Matematika a fyzika: věčný zlatý svazek	232
	Pochopitelnost světa	237
	Algoritmická stlačitelnost opět na scéně	244
	Spojitosť – most vedoucí příliš daleko?	246
	Tajemství vesmíru	249
	Je vesmír počítač?	251
	Nepoznatelné	254
	<i>Bibliografie</i>	259
	<i>Rejstřík</i>	267

PŘEDMLUVA K DRUHÉMU VYDÁNÍ

Rád jsem využil příležitosti poskytnuté vydavatelem a připravil jsem nové vydání Teorií všeho. Zájem o toto téma v nezmenšené míře trvá od mých prvních snah vyložit jeho rozsah a ohraničení a umístit je do širšího kulturního kontextu, než jaký skýtá samotná matematická fyzika. Mnoho nových možností vyplynulo z úsilí o vytvoření definitivní teorie strun. A kosmologie vkročila na neočekávanou cestu do říše obývané mnoha dalšími možnými vesmíry. Obojím bylo podkopáno rozšířené naivní očekávání, že teorie všeho jednoznačně a úplně stanoví všechny veličiny ve vesmíru, které umožňují, aby se stal domovem pro život. Fyzikům zbývá ještě urazit dlouhou cestu, než bude teorie všeho formulována a přesvědčivě otestována. Než se tak stane, doufám, že tento rozšířený přehled nejnovějších trendů pomůže čtenáři najít přímý směr a osvětlit cestu.

Cambridge, únor 2007

John D. Barrow

PŘEDMLUVA K PRVNÍMU VYDÁNÍ

„Vše“ je veliké slovo. A přece dnešní vědci věří, že se zmocnili klíče, jenž otvírá matematické tajemství srdce vesmíru, že objevují cestu k monumentální „teorii všeho“, která sjednotí všechny zákony přírody v jediném výroku, jímž se odhalí nevyhnutelnost všeho, co bylo, je a co se má stát ve fyzikálním světě. Takové sny nejsou nové; Einstein promarnil poslední léta života neplodným a osamělým hledáním právě takové teorie všeho. Ale dnes podobná schémata nenacházíme jen na psacích stolech hrstky nekonformních myslitelů a nevázaných fantastů; vplynula do hlavního proudu teoretické fyziky a rozpracovává je rostoucí populace těch nejbystřejších mladých hlav, jaké svět má. Takový zvrat vývoje nás nutí hlouběji se nad vším zamyslet. Může být jejich hledání opravdu úspěšné? Může být naše pochopení logiky, která prostupuje fyzikální realitu, dovršeno? Můžeme předvídat, že přijde den, kdy fyzika bude v základě hotová a k rozplétání nám zůstanou pouze složité detaily utajené v jejích zákonech? Je zde skutečně nová mez, k níž abstraktní myšlení spěje?

Tato kniha se pokouší ukázat, na jaké problémy na své cestě k teoriím všeho opravdu narážíme; vyzdvihnout ty stránky věcí, které čekají na naše pochopení, než si budeme moci říci, že něčemu rozumíme. Budeme se snažit ukázat, že se teorie všeho, jak se jim dnes rozumí, mohou sice snad ukázat nezbytnými pro pochopení vesmíru kolem nás i v nás, ale že k tomu zdaleka nestačí. Zavedeme čtenáře k oněm přesahům, které jsou potřebné, aby se naše pochopení světa stalo úplným, a přitom mu předestřeme mnoho nových myšlenek a spekulací, jež půjdou za hranice tradičních představ o možnostech a podobách vědeckého zkoumání.

Tato kniha by nespátřila světlo světa, nebýt pomoci celé řady lidí. Senát Glasgowské univerzity vyzval autora, aby na ní přednesl v lednu 1988 sérii giffordovských přednášek; témata některých z nich se pak stala součástí knihy. Zvláště jsem zavázán Neilu Spurwayovi za jeho milou pomoc ve všem, co bylo s těmito přednáškami spojeno. Můj dík za veřejné i soukromé připomínky a diskuse, které mi pomohly při psaní knihy, si zaslouží David Bailin,

PŘEDMLUVA K PRVNÍMU VYDÁNÍ

Margaret Bodenová, Danko Bosanac, Gregory Chaitin, Paul Davies, Bernard d'Espagnat, Jeffrey Friedman, Michael Green, Chris Isham, John Manger, Bill McCrea, Leon Mestel, John Polkinghorne, Aaron Sloman, John Maynard Smith, Neil Spurway, Euan Squires, René Thom, Frank Tipler, John Wheeler, Denys Wilkinson, Peter Williams a Tom Willmore.

Psát knihu může být podnikem, pro nějž si zaslouží být politován nejenom autor, ale i všichni v jeho blízkém okolí. Tuto situaci nejcitlivěji vystihl zesnulý sir Peter Medawar. Jeho postřeh se hodí nejen na literární činnost, ale i na řadu dalších druhů posedlosti: „...proměňuje to člověka v nelidskou bytost, sobecky střežící každou vteřinu svého času a zanedbávající osobní vztahy; brzy se mu začne zdát, že každý, kdo řekl třemi slovy, na co by stačila slova dvě, je nesnesitelně otravný mluvka, jehož společnosti je třeba se provždy vyhnout. Výstražným znamením, podle něhož ihned poznáte, že jste takové posedlosti propadli, je sklon považovat za vrchol štěstí, když se někdo nemůže dostavit na domluvenou schůzku.“ Vzhledem k tomuto nebezpečí si členové rodiny zaslouží zvláštní vděčnost za trpělivost a zdrženlivost, s níž snášeli své tak časté zanedbávání. Elizabeth mi svou stálou podporu dávala najevo nesčetnými způsoby; bez ní bych se do psaní ani nemohl dát. A naše děti, David, Roger a Louise, jevily o mou práci na rukopisu natolik hluboký a vyčerpávající zájem, že bez něho by byla kniha nepochybně dokončena v poloviční době.

Brighton, září 1990

John D. Barrow

PODĚKOVÁNÍ

Obrázek na str. 182 je přetištěn se svolením vydavatele z knihy *Mind Children* od Hanse Moravce, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, Copyright © 1988 President and Fellows of Harvard College. Obrázky na str. 180 a 185 jsou převzaty z téhož zdroje. Obrázek na str. 201 má copyright © R. V. Solé a je reprodukován se souhlasem umělce.